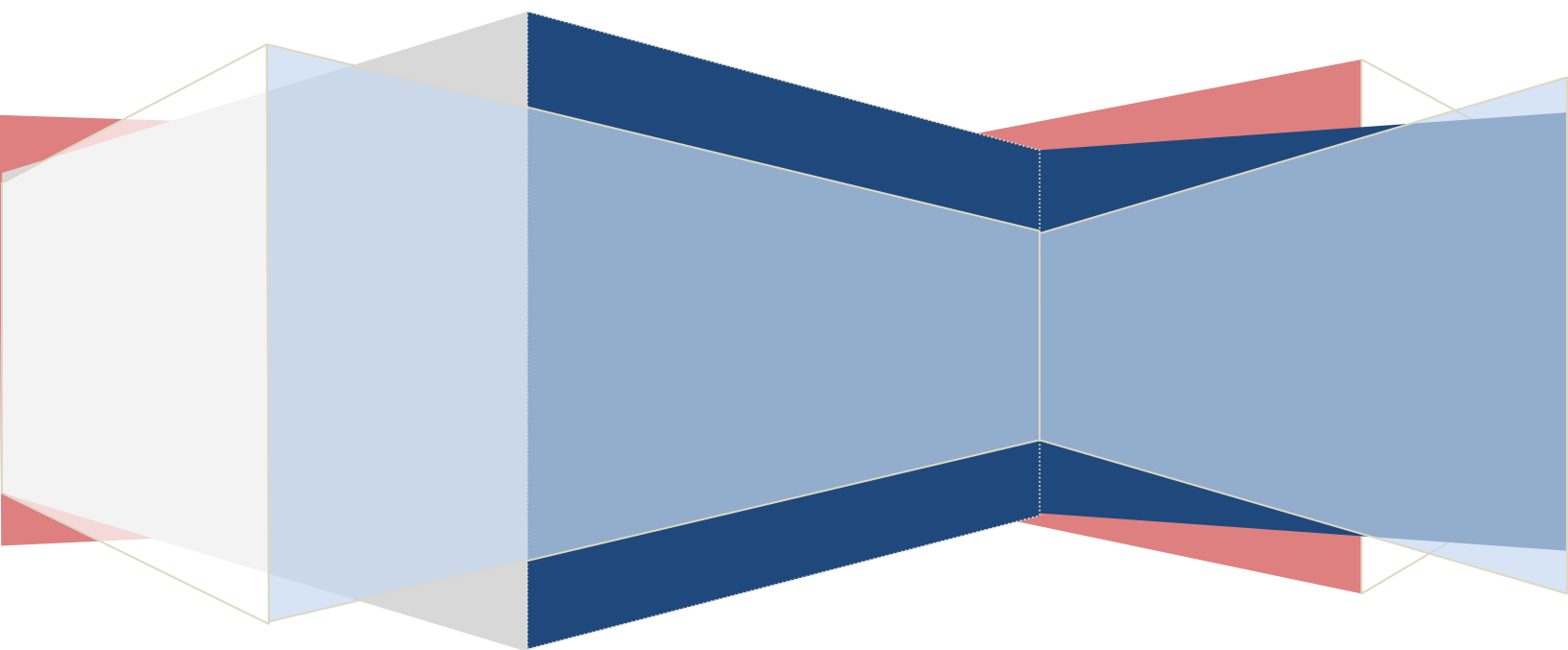


Национална академија за јавну управу

Исходи учења у стручном усавршавању запослених у јавној управи



Београд 2020.



Исходи учења у стручном усавршавању запослених у јавној управи

Садржај

Увод	2
Блумова таксономија	3
Шта су исходи и како их формулишемо?	4
Врсте и значај исхода учења	7
1. Формулисање исхода за когнитивни домен	10
2. Формулисање исхода за психомоторни домен	12
3. Формулисање исхода за афективни домен	13
Проверите да ли сте добро формулисали исходе!	14
Прилози.....	16
Литература	17

Увод

„Што они који уче буду имали јаснију слику онога што се од њих очекује, и више разумеју каква ће бити њихова улога и какви критеријуми који ће се користити да се утврди јесу ли успешн или не, њихово учење ће бити ефикасније.“

Диамонд, 1998. године

Промене и захтеви настали у свету рада крајем XX и почетком XXI века условили су важне промене у свету образовања. Резултат тога је да се целокупан систем образовања и стручног усавршавања организује око онога што је најважније за **онога ко учи**, односно одговора на питање – шта је то што ће неко моћи да уради на крају процеса учења? Тако се у планирању, реализацији и евалуацији учења пажња усмерава на **исходе учења**. Постоји пуно дефиниција исхода, али се као добра радна дефиниција истиче следећа:

Исходи учења су изјаве о томе шта се од полазника очекује да зна, разуме и/или уме да покаже након завршетка процеса учења¹

Дакле, исходи говоре о знањима, вештинама и ставовима које полазник треба да поседује након завршетка обуке. Исходи говоре о резултатима учења, не описују пут до њих, али знатно олакшавају планирање овог пута.

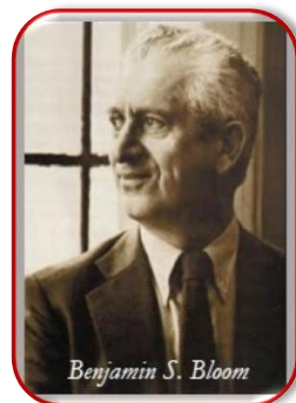
Увођењем исхода у стручно образовање и усавршавање одраслих омогућено је боље планирање и програмирање наставног процеса с једне стране, и прецизније мерење резултата с друге стране. Полазећи од прецизно дефинисаних исхода стручног усавршавања, када имамо „слику“ како би требало да се понаша запослени у јавној управи након обуке, можемо да селекујемо садржаје и планирамо обуку на начин да достигнумо предвиђене исходе. Садржај програма и одабир тематских цела зависе од тога шта обуком желимо да постигнемо, односно проистичу из исхода. Исто тако, имајући на уму исходе или шта је то што полазник зна или уме да ради након обуке, можемо да организујемо процес вредновања и оцењивања на начин да прецизно и објективно измеримо у којој мери су наши исходи достигнути.

У овом документу имаћете прилику да се кроз дефиниције, објашњења и мноштво примера упознате са значењем, значајем и применом исхода у стручном усавршавању запослених, као и да увидите њихову вишеструку корист у образовању и оспособљавању одраслих.

¹ ECTS Users' guide, 2015 https://europass.cedefop.europa.eu/sites/default/files/ects-users-guide_en.pdf

Блумова таксономија

Писање исхода учења је знатно олакшано захваљујући раду Бенџамина Блума, америчког психолога. Радећи у настави, Блум се посебно интересовао за мисаоне процесе студената за време учења. Његов најпознатији допринос образовању представља таксономија² нивоа процеса учења. Његова књига Таксономија образовних циљева³ постала је широко коришћена у целом свету као помоћ приликом припреме материјала за евалуацију учења. У њој је описана хијерархија процеса учења која објашњава фазе учења од најелементарнијих до најкомплекснијих, чиме је успостављен оквир за формулисање исхода и за касније вредновање резултата учења.



Оригинална таксономија, коју је развио Блум са сарадницима, односи се на когнитивни (сазнајни) домен и садржи шест нивоа, који су **хијерархијски** структурирани од најједноставнијег (памћења чињеница), до најзахтевнијег когнитивног процеса (евалуације).



Слика 1. Блумова таксономија (лево) и ревидирана таксономија (десно)

Блумови сарадници су касније ревидирали ову таксономију (Слика 1). Једна од промена, између осталих, састоји се у томе што су отишли корак напред од **евалуације** (процене, доношења суда о нечему) и додали **креирање** (стварање нечег новог и

² Појам *таксономија* означава класификацију/категоризацију/разврставање

³ Taxonomy of Educational Objectives: The Classification of Educational Objectives – Handbook I: Cognitive Domain, 1956

оригиналног)⁴. За потребе развоја програма стручног усавршавања у државној управи и јединицама локалне самоуправе, препоручујемо коришћење **ревидиране Блумове таксономије**⁵.

Поред таксономије когнитивног домена, касније су довршене и таксономије афективног и психомоторног домена (у наредним поглављима ћемо посветити више пажње сваком од њих). Па ипак, с обзиром да је у образовању и учењу највећи акценат на развоју вештина мишљења и сазнања, таксономија когнитивног домена је најчешће коришћена у образовној пракси.

Шта су исходи и како их формулишемо?

Исходи су експлицитне изјаве о *результатима учења* (односно резултатима програма стручног усавршавања), које описују полазника након завршеног образовног процеса.



Исходи описују:

- 1) Шта полазник зна,
- 2) Шта уме да уради под одређеним околностима,
- 3) Како се понаша у одређеним ситуацијама (које ставове и вредности испољава).

Исходи пружају информације и смернице за организатора образовног процеса и реализатора. Како се исходи учења манифестују као радње, кључни део њихове формулације су глаголи. Они се користе у *активном глаголском облику* (активни глаголи) и препорука је да се за сваки исход користи један активни глагол. Добар исход учења је кратак и јасан и говори о активностима које је могуће измерити или проверити (опазити, посматрати). Исход мора да буде јасан креаторима, реализаторима и полазницима обуке.

⁴ Значајна промена коју су Блумови сарадници (Андерсон и Кретвол) увели је увођење 4 типа знања (фактичко, концептуално, процедурално и метакогнитивно знање). У оквиру сваког од њих разликују 6 наведених нивоа знања (присећање, разумевање, примена, анализа, евалуација, креирање).

⁵ Даља објашњења, препоруке и примери у овом документу написани су у складу са ревидираном таксономијом, односно таксономијом која садржи *креирање* као највиши ниво когнитивног (сазнајног) домена.

Општа **структура за формулисање исхода** у стручном усавршавању има следеће елементе:

1. **уводна фраза која упућује на завршетак процеса учења:** *По завршетку програма обуке Јавне набавке – планирање и спровођење...*
2. **субјекат - онај ко учи:** *полазник...*⁶
3. **глагол који указује на активност, односно оно што је полазник у стању да уради (у трећем лицу јединине садашњег времена):** *наводи...*
4. **објект глагола - указивање на шта се делује:** *могуће неправилности*
5. **опис услова под којима се изводи одређена радња или активност:** *у спровођењу поступка јавних набавки.*

Када објединимо све претходно побројане елементе, исход из нашег примера (изнад) ће имати следећу структуру:

По завршетку програма обуке „Јавне набавке – планирање и спровођење“, полазник наводи могуће неправилности у спровођењу поступка јавних набавки.

Много чешће ћемо се сусретати са ситуацијама у којима је потребно да наведемо више исхода у низу, а који су сви резултат једног истог програма, нема потребе за понављањем уводне фразе. У том случају је довољно једном навести уводну фразу (на почетку) и потом излистати исходе. Структуром програма стручног усавршавања⁷ предвиђено је управо такво навођење исхода (односно *очекиваних ефеката*). Погледајмо, на пример, како је могуће да се наведу исходи за обуку „Превазилажење стреса“:

По завршетку обуке, полазник:

- Прави разлику између позитивног и негативног стреса;
- Увиђа када је стрес последица страха;
- Препознаје узроке професионалног стреса;
- Користи стратегије превладавања стреса у стресним ситуацијама.

Погледајмо ближе четврти исход из примера који гласи: *У стресним ситуацијама користи стратегије превладавања стреса*. За разлику од остала три исхода, овде је назначена и ситуација у којој субјект (полазник) изводи одређену активност - „у

⁶ Термин полазник означава учесника/учесницу у процесу стручног усавршавања; термин полазник је уобичајен у андрагошком приступу учењу и образовању одраслих, а како би се направила дистинкција у односу на педагошки приступ; алтернативно - одрасли ученик (из *Водича за припрему програма стручног усавршавања у органима јавне управе*).

⁷ Обавезни елементи (делови) програма стручног усавршавања су прописани Законом о државним службеницима и Законом о запосленима у АП и ЈЛС.

стресним ситуацијама“. Опис услова под којима се изводи радња је пети елемент опште структуре за формулисање исхода, поред уводне фразе, субјекта, активног глагола и објекта. Међутим, као и уводна фраза, опис услова под којима се изводи радња није обавезан елемент у формулацији исхода.⁸

У пракси образовања и учења одраслих, примећено је поистовећивање исхода са циљевима образовања, што никако није исто. За запослене који се баве пословима стручног усавршавања одраслих у јавној управи је важно да умеју да направе **разлику између исхода и циљева** учења⁹.



Наиме, циљ учења је изјава о *намери процеса учења*, информација о томе шта желимо да постигнемо конкретном обуком и које се могућности пружају полазницима у погледу стицања и унапређивања знања и вештина. Циљ описује тежњу, опредељење онога ко подучава – реализатора обуке / тренера и образовне институције. Формулише се описно и помоћу глаголске именице. Може да се формулише шире, на нивоу обуке у целини, али и за сваку једницу учења (сегмент садржаја обуке) посебно.

Погледајмо како се разлике између циљева и исхода рефлектују у пракси, на примеру обуке „*Општи управни поступак*“:

Циљ обуке (општи циљ који се формулише за обуку у целини):

– Унапређење знања и вештина запослених за вођење управног поступка и

⁸ И овде, у опису услова (као и у случају уводне фразе) треба водити рачуна да се не понавља иста синтагма уколико би се тиме нарушила јасност и прецизност формулације исхода. У наведеном примеру, нема потребе да понављамо фразу „у стресним ситуацијама“ у сваком од исхода, већ само у исходу у ком је наглашавање ситуације у којој се изводи радња важан део за разумевање исхода.

⁹ Деспотовић, М. Развој курикулума у стручном образовању: приступ усмерен на компетенције, 2010.

решавање у управним стварима.

Циљ једне сесије (јединице учења) у оквиру обуке:

- Упознати полазнике са појмовима и значењем управне ствари и управног акта.

Један од исхода обуке:

- По завршетку програма обуке Општи управни поступак, полазник упоређује појам управне ствари и појам управног акта.

Анализом претходног примера долазимо до још једне одлике значајне за креаторе програма стручног усавршавања у јавној управи, а то је да се приликом израде програма руководимо препоруком **један исход – једна тематска целина**. Садржај програма обуке, који је представљен кроз елемент¹⁰ *опис програма и тематских целина*, овиме је стављен у функцију постизања *очекиваних ефеката* или исхода предвиђених обуком. На овај начин, одабиром садржаја смо обезбедили постизање исхода програма с једне стране; док смо, с друге стране, прецизно формулисаним исходима осигурали могућност објективног и прецизног мерења резултата на крају обуке. Како изгледа „пресликавање“ исхода у садржај, илустроваћемо на примеру програма обуке „Јавни насуп“:

Очекивани ефекти у подизању знања и вештина полазника	Опис програма и тематских целина
По завршетку тренинга, полазник: - Прилагођава свој глас и тело садржају и његовој важности; - Демонстрира начине контроле треме; - Познаје различите начине за подизање самопоуздања; - Примењује правила припреме изјаве за медије.	- Употреба гласа, дикције и говора тела; - Страх и трема и како их превазићи; - Развој самопоуздања и сигурности у јавном наступу; - Правила припреме изјаве за медије.

Врсте и значај исхода учења

Раније смо поменули да је у образовању и учењу нагласак углавном на стицању знања¹¹. Међутим, како човек може усвајати знања, вештине и ставове, говоримо о три домена учења: когнитивном, афективном и психомоторном домену. Сваки од њих је описан кроз хијерархију нивоа усвојеног садржаја, од најнижег (најједноставнијег) до

¹⁰ Обавезни елементи (делови) програма стручног усавршавања су прописани Законом о државним службеницима и Законом о запосленима у АП и ЈЛС.

¹¹ Неретко је овај нагласак на „бубању“ или репродуковању (дословном понављању) наученог, уместо на разумевању садржаја, а што се подстиче активном изградњом мрежа знања полазника.

највишег (најсложенијег). За сваки домен постоји листа глагола који се могу користи за формулацију исхода учења и које ћемо приказати у наставку.

У односу на домен учења, исходи се у најширем смислу могу класификовати на следећи начин:



Когнитивни исходи учења – усвајање знања и развој мишљења, схватање значења, памћење, уопштавање и груписање, упоређивање, вредновање чињеница, идеја и теорија;



Психомоторни исходи учења - стицање вештина, односно контрола над физичким покретима, координација и употреба моторних вештина, као и социјалних и интерперсоналних вештина;



Афективни исходи учења - усвајање и редефинисање ставова, вредности и интересовања и организовање вредносног система који усмерава и контролише понашање.

Важно је водити рачуна да сви исходи учења буду реални узимајући у обзир све релевантне факторе једне обуке: време трајања, карактеристике и величину циљне групе, комплексност садржаја, могућност да полазници примене знање на обуци кроз вежбе, расположиве ресурсе и слично.

Када је реч о **броју исхода**, у литератури не постоји потпуна сагласност у вези са прихватљивим бројем исхода. Међутим, како варијације код различитих аутора нису велике, препорука је да тај број **за један програм обуке буде између 4 и 8¹²**, али свакако не преко десет јер би то указивало на нереална очекивања тренера и организатора програма обуке. Наравно, број исхода ће зависити од обимности садржаја који се учи и од времена које је предвиђено за учење. Подсетимо – приликом креирања програма стручног усавршавања, препоручено је да једном исходу одговара једна тематска јединица, из чега следи да ћемо имати подједнак број исхода и тема у програму.

¹² Важно је да напоменемо да је у питању препоручени број исхода, а не обавезни. Број исхода може да варира у односу на трајање обуке, па тако нећемо предвидети исти број исхода за обуку која траје један дан и за обуку која траје нпр. пет дана.

Приликом писања, треба имати на уму да су **исходи на нижим нивоима садржани у исходима на вишим нивоима** и да је довољно навести глагол који се односи на највиши ниво. Ово је још једна од одлика хијерархијске структуре Блумове таксономије¹³. На пример, ако очекујемо да на крају *курса за израду пивот табела у екселу* полазници самостално праве табеле, не треба да кажемо да полазник „идентификује кораке у изради табеле (знање),



Подсетимо се шест сазнајних нивоа: памћење, разумевање, примењивање, анализирање, евалуирање и креирање.

даје примере табела (разумевање) и употребљава ексел за израду пивот табела (примењивање)“. У овом случају довољно је да напишемо исход на највишем (сазнајном) нивоу, а то је примењивање знања. Наш исход ће гласити: „По завршетку курса, полазник употребљава ексел за израду пивот табела“. Хијерархија исхода управо значи да не можемо достићи виши ниво, уколико нисмо савладали претходни. Другим речима, уколико полазник уме да примени знање у вези са садржајем курса, подразумева се да је претходно тај садржај запамтио и разумео. На овај начин може се избећи превелик број исхода.

Важност исхода учења се огледа у следећем:

- Одређују врсту и обим учења који се претпоставља да ће полазници обуке изградити,
- Представљају смернице полазницима и јасно их упућују на резултате који се од њих очекују,
- Одређују облике, методе и технике стручног усавршавања као и начин провере постигнућа полазника обуке,
- Пружају објективни критеријум за процену – олакшавају процену постигнућа,
- Говоре о способностима полазника,
- Помажу при дефинисању кохерентних јединица учења,
- Померају фокус са процеса учења на резултате учења.

Следе табеле са глаголима који се могу користи за формулацију исхода учења.

¹³ У деловима када се аутори позивају на Блумову таксономију у овом документу, мисли се на ревидирану таксономију когнитивног домена која обухвата *креирање* као највиши ниво (важи за документ у целини).

Формулисање исхода за когнитивни домен



Учење у области **когнитивног домена** односи се на процес развоја и мењања сазнајних структура, на процес развоја мишљења или интелектуалних вештина појединца. Развој мишљења и сазнања се може поделити на 6 нивоа растуће комплексности, од простог памћења чињеница на најнижем нивоу и синтезе на највишем (Прилог 1). Следи табела која садржи детаљан опис свих нивоа од најнижег (присећање чињеница) до највишег (креирање новог садржаја), са листом глагола које можете да користите приликом креирања програма стручног усавршавања запослених у државној управи и јединицама локалне самоуправе.

Ниво	Опис нивоа са глаголима за формулисање исхода
Памћење / Присећање	Присећање претходно наученог садржаја Ученик је у стању да препозна и присети се релевантних знања из дугорочне меморије Дефинише, набраја, именује, саопштава, дуплира, идентификује, означава, наводи, памти, одређује, препознаје, препричава, подсећа се, понавља, репродукује, бира, умножава.
Разумевање	Демонстрирање разумевања чињеница Ученик уме да пронађе смисао у усменим, писаним и графичким порукама Описује, дискутује, објашњава, исказује, проширује, даје примере, разјашњава, лоцира, парафразира, препознаје, преводи, артикулише, даје преглед, интерпретира, дискутује.
Примењивање	Примењивање знања у одговарајућим ситуацијама Ученик уме да примени постојеће податке на нов начин и уме да препозна ситуације када је могуће да се примене Примењује, употребљава, илуструје, манипулише, вежба, припрема, излаже, изводи, обезбеђује, успоставља, симулира, демонстрира, скицира, користи, допуњава, показује, интерпретира, открива, решава.
Анализирање	Рашчлањавање елемената или идеја и уочавање њиховог међусобног односа Ученик уме да разликује појединачне делове и њихов међусобни однос, као и њихов однос према целини и општој намени Анализира, уређује, рашчлањује, повезује, упоређује, супротставља, испитује, експериментише, моделује, наглашава, оспорава, одваја, дели на мање делове, категоризује, тестира, уобличава, сажима, уочава, разликује, поставља питања, класификује, распознаје, истражује.
Евалуирање	Доношење судова и правдање одлуке Ученик зна да донесе суд и да оправда своју одлуку доказима и јасним критеријумима

Оцењује, сумира, процењује, аргументује, пореди, супротставља, закључује, прорачунава, евалуира, предвиђа, подржава, вреднује, разматра, рангира, одмерава, даје валидност, верификује, расправља, брани, доноси суд, дебатује, тестира, проверава, критикује, тумачи, заступа, одређује приоритете, одлучује.	
Креирање	Стварање новог садржаја Ученик зна да споји елементе у функционалну целину: да створи нов производ или угао гледања
Дизајнира, модификује, конструише, развија, осмишљава, прилагођава, креира, формулише, планира, производи, саставља, генерише, организује, реорганизује, преуређује, комбинује, мења.	

За објашњење начина на који користимо дате глаголе за формулисање исхода у стручном усавршавању запослених у јавној управи, узећемо пример исхода за обуку „Вештине комуникације“:

По завршетку обуке, полазник:	
Памћење	- Дефинише значај и сврху интерперсоналне комуникације.
Разумевање	- Објашњава разлику између успешне и неуспешне комуникације.
Примењивање	- Демонстрира технику активног слушања.
Анализирање	- Анализира невербалну комуникацију саговорника.
Евалуирање	- Сумира саговорникове одговоре у циљу процене успешности комуникације.
Креирање	- Модификује повратну информацију у складу са ситуацијом и околностима у којима се одвија комуникација.

У претходном примеру смо навели исходе за свих шест нивоа у развоју мишљења полазника. Међутим, у пракси је веома тешко достићи више нивое. Резултати учења полазника зависе од свих елемената програма - циљева, облика, метода и техника које се користе у настави, времена трајања обуке и др. Трудите се да будете **реални** у одређивању нивоа до ког полазници могу да стигну у савладавању садржаја обуке. На пример, уколико током обуке само презентујете градиво, не можете очекивати да полазници умеју да примене научено. Само слушањем предавања, полазник може да достигне ниво *знања* (може да запамти и понови чињенице и информације) или *разумевања* (уме да објасни и наведе примере у вези с темом предавања). Из тог разлога, уколико сте исходима предвидели да полазници активно *примењују* стечена знања у

практи, то захтева да им обезбедите могућност да вежбају примену наученог током обуке¹⁴.

Формулисање исхода за психомоторни домен



Психомоторни домен примарно истиче вештине које укључују координацију покрета и мишићне активности. У фокусу овог домена је стицање вештина, односно контрола над физичким покретима, координација и употреба моторних вештина. Поред тога, психомоторни домен обухвата и развој социјалних и интерперсоналних вештина (нпр. комуникације). У изградњи вештина полазник пролази пут од *имитације* или посматрања другог како изводи одређену радњу, преко самосталног извођења, усавршавања спретности и самосталности у раду, извршавања радње по навици, па до *усвајања* које представља највиши ниво психомоторног домена.

Ниво	Глаголи за формулисање исхода
Имитација	Прати, посматра, препознаје, увиђа, примећује.
Манипулација	Изводи, имплементира, ради под надзором, вежба, понавља.
Прецизност	Демонстрира, контролише, спроводи, повећава брзину, показује спретност.
Артикулација	Решава, комбинује, координира, ради по навици, успешно извршава.
Усвајање	Прилагођава, разрађује, усавршава, гради, комбинује.

На основу истраживања литературе, поуздано се може тврдити да је овај домен најмање разматран од стране Блума и његових сарадника. Ипак, постоје аутори који су се бавили овом хијерархијом попут Дејва (*Dave, 1970*).

¹⁴ Вежбање примене наученог могуће је обезбедити употребом разноврсних метода и техника током обуке, као што су симулација, демонстрација, студија случаја, игра улога и друге. Више о њима можете пронаћи кликом на линк https://www.napa.gov.rs/extfile/sr/2060/OBLICI_METODE_I_TEHNIKE_.c.PDF

Формулисање исхода за афективни домен



Иако се когнитивни домен Блумове таксономије највише користи, Блум је са срадницима вршио истраживања и у оквиру **афективног домена** - учења ставова, осећања и вредности. Учење у области афективног домена је важно зато што ставови, вредности и интересовања усмеравају и контролишу целокупно понашање појединца и тиме утичу на друга два домена – когнитивни и психомоторни. На пример, запослени у јавној управи може да *познаје* Закон о општем управном поступку (когнитивни домен), може се десити и да је усавршио *вештину* поступања у управним стварима до нивоа прецизности (психомоторни домен), али да ли ће у свом раду са странкама заиста и поступати по Закону или не зависиће од његовог *става* који може да буде позитиван или негативан (афективни домен).

Ниво	Глаголи за формулисање исхода
Прихватање	Идентификује, именује, описује, поставља питања, указује, показује интересовање, обраћа пажњу.
Реаговање	Одговара, реагује, прилагођава, прихвата, добровољно учествује, доприноси, сарађује.
Вредновање	Разликује, следи, оправдава, просуђује, иницира, усваја, показује лојалност, изражава.
Организовање	Мења, уређује, брани, ставља у однос, комбинује, интегрише, адаптира, рангира, групише.
Усвајање	Демонстрира, примењује, користи, заступа, доказује, подржава, даје оправдање.

У табели (изнад) су наведени глаголи који се могу користити за формулисање афективне или емоционалне компоненте учења, где је најнижи ниво усвајања *прихватање* или спремност за пријем информација, а највиши је *усвајање* или интернализација уверења, ставова и идеја.

Проверите да ли сте добро формулисали исходе!

Уколико сте пажљиво читали објашњења и пратили упутства у овом документу која се односе на формулисање и значај исхода у програмима стручног усавршавања одраслих, требало би да пред собом имате формулисане одговарајуће исходе за програм обуке који развијате. Да ли желите да будете сигурни да су исходи које сте излистали у програму одговарајући? Како бисмо вам олакшали финалну проверу, саставили смо **чек листу** у којој смо побројали основне карактеристике исхода¹⁵ у програмима обуке намењених стручном усавршавању запослених у државној управи и јединицама локалне самоуправе. Дакле, исходи у вашем програму су задовољили стандарде уколико:

- ✓ Исход учења почиње активним глаголом
- ✓ У једном исходу учења је само један активни глагол
- ✓ Активни глагол којим почиње исход учења је јасан и прецизан
- ✓ Употребљени активни глагол директно одржава ниво траженог учења
- ✓ Исход учења је позитивно формулисан (говори о ономе што неко може да уради)
- ✓ Исход учења је достижан (могуће га је постићи у оквиру датог времена и расположивих ресурса)
- ✓ Исход учења говори о ономе шта се од полазника очекује, а не описује активности тренера
- ✓ Исход учења је могуће проверити/измерити
- ✓ Број исхода за једну обуку је одговарајући (4-8)¹⁶
- ✓ Сваком од исхода одговара једна тематска целина програма (програм стручног усавршавања садржи подједнак број исхода и тематских целина)
- ✓ Језик који се користи при формулацији исхода учења је јасан и разумљив.

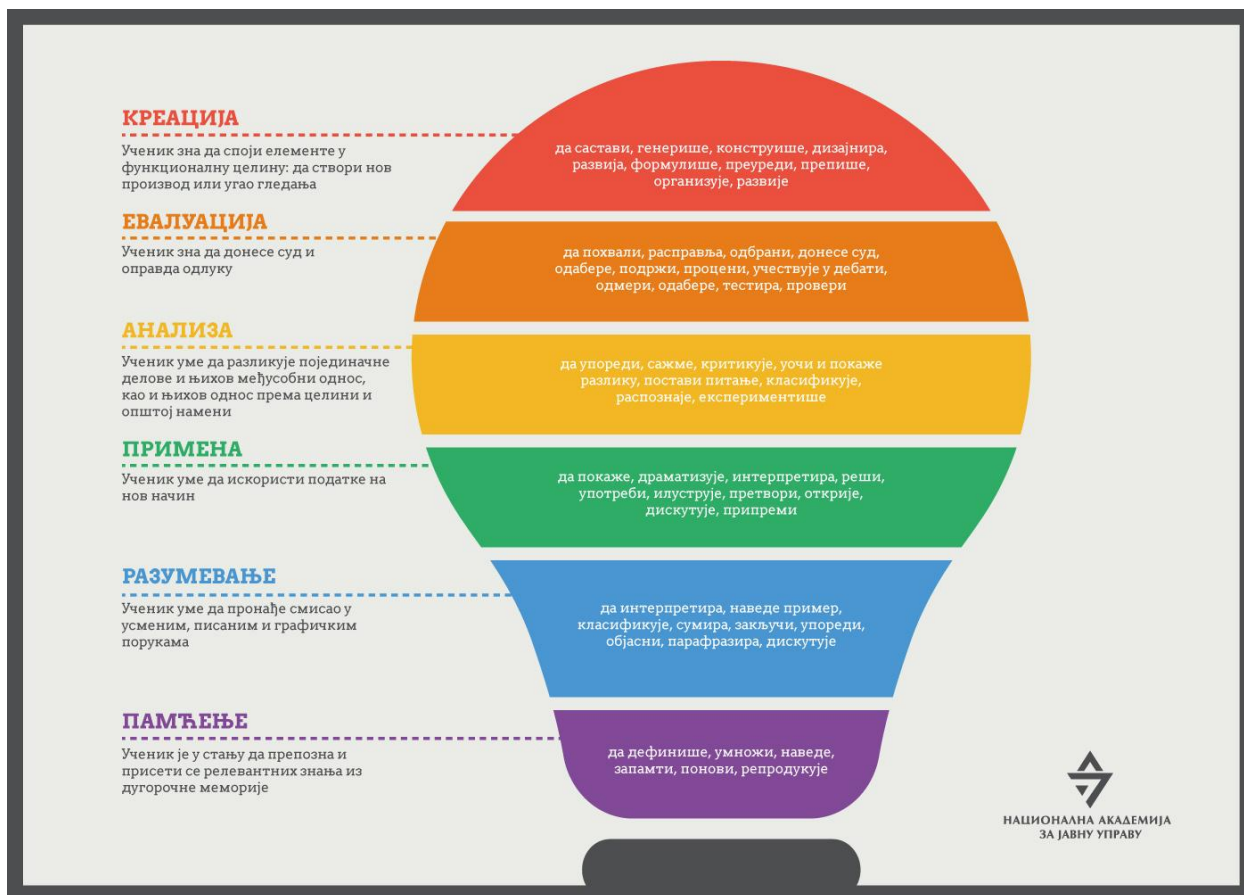
¹⁵ Односи се на исходе у програмима за стручно усавршавање запослених у јавној управи. У литератури могу да се нађу различита схватања и формулације исхода. Међутим, за потребе уједначавања и стандардизације у креирању и реализацији програма обуке у јавној управи, у овом документу смо поставили стандарде за формулисање исхода и препоруке у погледу њиховог броја.

¹⁶ Овај број може да варира у зависности од дужине трајања обуке (погледати поглавље о врстама исхода у овом документу).

Ако сте *чекирали*, односно потврдили да ваши исходи задовољавају све претходно побројане услове – честитамо! Исходи у програму који сте креирали су урађени према стандарду. Међутим, ако сте на једну (или више) ставки у чек листи одговорили одрично, молимо вас да се вратите на почетак документа и поново прочитате упутства за формулисање исходе, као и да анализирате примере у којима су дате исправне и неисправне формулације.

Прилози

Прилог 1. Илустрација 6 сазнајних нивоа ревидиране Блумове таксономије са глаголима који се могу користити за формулисање исхода учења.



Литература

- Национална академија за јавну управу, Водич за припрему програма стручног усавршавања у органима јавне управе, 2020.
- Др Д. Кенеди, Писање и употреба исхода учења – практични водич, Савет Европе, 2007.
- Проф. др М. Деспотовић, Приручник за развој програма стручне обуке – приручник за наставнике, Пројекат „Друга шанса“, 2013.
- Проф. Др М. Деспотовић, Развој курикулума у стручном образовању: приступ усмерен на компетенције, Филозофски факултет, Универзитет у Београду, 2010.
- Компетенције за целоживотно учење
https://www.cipcentar.org/i_roditelji_se_pitaju/PDF/kvalitet%20obrazovanja/Kompetencije%20za%20celozivotno%20ucenje.pdf
- Група аутора, Водич за писање исхода учења у високом образовању, Свијетски универзитетски сервис БиХ, 2016.
- Облици, методе и технике спровођења програма стручног усавршавања
<https://www.napa.gov.rs/extfile/sr/2060/OBLICI METODE I TEHNIKE .c.PDF>
- Развој исхода учења
[http://www.devcore.ac.me/userfiles/Tempus%20projekat%20web\(2\).pdf](http://www.devcore.ac.me/userfiles/Tempus%20projekat%20web(2).pdf)
- Група аутора, Приручник за писање исхода учења, Свеучилиште у Задру, 2018.
- Др Б. Микановић, Исходи учења и стандарди знања у основном образовању, часопис Иновације у настави, XXVII, 2014/1, стр. 84–93, Универзитет у Бања Луци, Филозофски факултет, 2014.
- ECTS Users' guide, 2015 https://europass.cedefop.europa.eu/sites/default/files/ects-users-guide_en.pdf
- М. Вукасовић, Развој курикулума у високом образовању
<http://www.cep.edu.rs/public/RazvojKurikuluma.pdf>
- Закон о државним службеницима (Сл. гласник РС, бр. 79/05, 81/05 – исправка, 83/05 – исправка, 64/07, 67/07 – исправка, 116/08, 104/09, 99/14, 94/17 и 95/18)
- Закон о запосленима у АП и ЈЛС (Сл. гласник РС, бр. 21/16, 113/17, 113/17 – др. закон и 95/18)
- Закон о Националној академији за јавну управу (Сл. гласник РС, бр. 94/2017)